

CRISTINA VILLA

Ramon Martí Alsina

Ramon Martí Alsina fou una de les figures més destacades de la pintura catalana de la segona meitat del segle XIX i la influència de la seva obra va ser cabdal per a la posterior evolució d'aquella al llarg del segle XX.

Està considerat l'artista més important del corrent realista en el nostre país, moviment que s'originà a França i que en l'àmbit pictòric aportà personalitats tan radicals com Courbet o Daumier que, ben aviat, es rebel·laren contra els canons estètics establerts aleshores, dominats pels ideals romàntics i neoclàssics. L'aparició del Realisme suposà una pèrdua d'interès pel passat clàssic i la mirada es fixà en el present, un nou món modern que es volia reflectir plasmanent els costums, les idees i els aspectes de l'època.

L'artista deixava d'estar sotmès a la bellesa ideal i l'única bellesa passava a ser la realitat que calia retratar oblidant les normes estètiques. Amb el Realisme es passava de l'idealisme i el tradicionalisme d'arrel romàntica, que dominava panorama cap al 1830, al positivisme de 1850 quan s'esdevingué el triomf del racionalisme i de les ciències naturals. Per això no és gens estrany que en Martí Alsina expressés idees com aquestes: "Cal saber geografia per pintar paisatges i conèixer la posició del sol i la forma de les masses i els efectes de la llum damunt d'elles."¹ O bé: "Cal conèixer els arbres, per saber al lluny l'adreça típica dels seus plomalls, i de llurs branques i per conèixer-los el millor sistema és dibuixar-los per parts."²

La fascinació per les ciències i la seva aplicació portaren els artistes cap a l'observació i la descripció de la natura i la vida quotidiana, per això, Ramon Martí Alsina, prenia apunts del natural dels paisatges que volia pintar. Alguns d'aquests paisatges fan referència a indrets de les nostres rodalies que el pintor ja visitava de ben jove en les seves excursions dominicals.

En Ramon Martí Alsina va néixer a Barcelona l'any 1826. Els seus pares eren d'origen humil; el pare, de Barcelona, era porter de la Casa de la Caritat i morí quan ell només tenia 8 anys. La seva mare era de Mataró i el pintor, des de la seva infantesa, va estar vinculat a aquesta ciutat de la que sempre guardaria emotius records: "Jo dormia aclofat en el meu llit en una rebotiga del carrer de la Palla, i aquella vetlla me n'havia anat molt content a dormir perquè tenia el permís per anar a l'endemà a Mataró, a casa dels oncles".³

De petit ja volia ser pintor però el seu tutor, el Dr. Ramon Tenas, l'envià a estudiar el batxillerat de filosofia a la Universitat de Cervera. Així doncs, les primeres passes en l'àmbit de la pintura les va fer tot sol, motiu pel qual va quedar lliure de la influència acadèmica que imperava aleshores en les escoles d'art. Malgrat tot, l'any 1840, a l'edat de 14 anys, va ingressar a l'Escola de Llotja de Barcelona on anà de manera continuada fins al 1845.

Als dinou anys deixà els estudis i va començar a guanyar-se la vida com a pintor fent retrats dels personatges més rellevants de Ma-

taró (mariners, industrials, armadors, pagesos, rendistes retirats que havien fet les Amèriques...) que eren amics, parents o coneguts de la seva mare i d'aquesta manera es va fer la primera clientela.

Però el que realment li agradava al pintor era sortir d'excursió i prendre apunts de paisatges "in situ" en un moment en què la pintura de paisatge es desenvolupava al marge dels cercles oficials i de l'ensenyament acadèmic, ja que ocupava un lloc modest en la jerarquia de gèneres pictòrics i fins al darrer terç del segle no es convertiria en un gènere valorat.

En Ramon Martí Alsina fou el principal renovador de la pintura de paisatge del segle XIX a Catalunya i del conjunt la seva prolífica obra, els paisatges de la primera etapa són els més valorats i fan referència a indrets del Vallès i del Maresme per on feia excursions i prenia apunts a l'aire lliure que després acabava de treballar en el taller.

Sovint, el pintor, agafava el ferrocarril Barcelona-Mataró i després feia el recorregut de Mataró a Granollers a peu, passant per Argentona i la Roca: "Era entre seis i siete de la mañana de los primeros dias de junio, al pasar por Mataró en el ferrocarril. Miraba la linea de la costa hacia Barcelona por la parte del mar. [...] El mar a la izquierda tenia un azul claro y lo tenia más subido pero suave cerca del último caserio. [...] En primer término barcas de pescador con velas iluminadas hacían un buen efecto junto a las que había esparcidas en el agua, cerca y lejos".⁴

1. Folch i Torres, Joaquim: *El pintor Martí Alsina*. Junta Municipal d'Exposicions de Barcelona. 1920, pàgina 113.

2. Folch i Torres, Joaquim: *El pintor Martí Alsina*. Junta Municipal d'Exposicions de Barcelona. 1920, pàgina 113.

3. Folch i Torres, Joaquim: *El pintor Martí Alsina*. Junta Municipal d'Exposicions de Barcelona. 1920, pàgina 39.

4. Varis autors: *Cent anys de paisatgisme català*. Museu d'Art Modern del MNAC. Editorial AUSA. Barcelona. 1994. Pàgina 114.

En Ramon Martí Alsina descrivia els paisatges que li agradava pintar: "En la misma mañana (del 3 de Julio) cerca de Mataró, noté un hermoso efecto de luz con paisaje sencillo, agradable i bien dispuesto. A la derecha una casa con una palmera contigua que era el objeto más saliente; es decir, que sus palmas destacaban sobre el horizonte y cielo. Un árbol redondo con otros inferiores cerraban el primer término por la izquierda. Por en medio, unas montañas muy bajas, con allanada curva, eran el único objeto iluminado entre el primer término oscuro i el último, compuesto de unos montes altos, sobretudo uno puntiagudo con ruinas en su cima..."⁵

En Joaquim Folch i Torres descriu així una de les sortides de diumenge que sovint portaven a Martí Alsina fins a la nostra vila: "A punta d'alba surt, deixant encara la ciutat dormida, i a peu, fugint de passos bons i diligències, emprèn aquell camí de Mataró, de les evocacions de la infantesa, i s'enfila a Argentona i d'allí a Burriach: pintant aquí els flocs gentils de les tremoloses albes, que faixen el curs de la riera; allà l'alzina fosca, penjada al mateix caire de l'abisme".⁶ Aquestes descripcions, segons el mateix Folch i Torres, són extrems dels fulls dispersos d'un àlbum on el pintor anotava metòdicament les visions de cada sortida.

Algunes de les obres que possiblement fan referència a paisatges de les nostres rodalies són:

Camí de Granollers (1866-1872) MNAC (vegeu-la a la pàg. 21): possiblement es tracta de l'inici del camí de Parpers que comunica el Maresme amb el Vallès.

Paisatge de la costa de Catalunya (1866) Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya.

A Paisatge d'estiu (1861) MNAC com del *Matí d'estiu* (1861) MNAC (fotografia de la portada), apareix una torre com a punt de referència que podria molt ben ser la de Can Palauet (Mataró).

El Camí (Cap a 1866) Museu de Montserrat.

Les albes. Sega del blat (1878) Museu de Montserrat: segons les informacions de la família del pintor, aquesta obra retrata un indret proper a Can Castells.

També hi ha nombrosos quadres en què Martí Alsina retratà la nostra riera, quan encara anava plena d'aigua. Així doncs, fins al final de la seva vida en Martí Alsina va freqüentar Argentona i en els darrers anys de la seva existència es va instal·lar a Can Castells, una de les masies que es troben a l'altra banda de la riera. Diverses fonts biogràfiques sobre el pintor certifiquen que l'any 1892 per motius de salut es retirà al camp i pintà Vilamajor i Argentona, fent molts apunts i dibuixos. Va morir l'hivern de 1894.

Martí Alsina forma part de la memòria històrica d'Argentona i alguns convilatans encara guarden records de com els seus avantpassats l'havien conegut. En Lluís Serra en l'article "La nissaga dels Martí, pintors" (aparegut en el número 1 de la revista *fontes*) indicava com a finals del segle passat

a Can Castells, on la seva àvia feia de minyona, vivia en Ramon Martí Alsina i la seva família i com estaven Argentona i la seva gent. També l'Alfons Güell recorda com la seva família van fer de masovers a Can Castells durant molts anys quan encara hi eren els Martí.

Cal destacar que l'any 1942 coincidint amb la Festa Major d'estiu i gràcies a la col·laboració dels seus familiars (no hem d'oblidar que el seu fill Ricard Martí Aguiló també fou un gran pintor), es va fer una exposició retrospectiva de l'obra de Ramon Martí Alsina juntament amb una mostra d'art dels artistes locals, de la qual es va fer ressò el diari de Mataró: "Anteayer por la noche, con asistencia de autoridades y jerarquias presididas por el Sr. Alcalde, se procedió a la inauguración de la Exposición de Pintura y Fotografía instalada en los bajos de las Casas Consistoriales. Reune esta Exposición un conjunto de obras del pintor Martí Alsina y de artistas locales".⁷ Alguns d'aquests artistes locals eren en Jaume Clavell, en Joan Grau, l'Alfons Güell entre d'altres.

Actualment, malgrat que a Can Castells no hi viu ningú encara pertany a la família dels Martí i alguns dels seus membres viuen a Argentona.

Dades biogràfiques:

-1826: neix el 10 d'agost al carrer de Semoleres del barri de Santa Maria del Mar a Barcelona.

-1845: decideix guanyar-se la vida com a pintor.

-1848: probablement fa el primer viatge a França.

-1850: es casa amb Carlota Aguiló.

-1851: neix el seu primer fill Camil.

-1852: guanya per oposició la plaça de "Profesor de Aritmetica y

Autoretrat.
Any 1870

5. Varis autors: *Cent anys de paisatgisme català*. Museu d'Art Modern del MNAC. Editorial AUSA. Barcelona 1994. Pàgina 113.

6. Folch i Torres, Joaquim: *El pintor Martí Alsina*. Junta Municipal d'Exposicions de Barcelona. 1920, pàgina 99.

7. *Diari de Mataró*, agost 1942.

Geometria de los dibujantes" de l'Escola de Belles Arts de Barcelona.

-1853: neix la seva filla Anita.

-1855: neix Carlota, la seva tercera filla. Viatja a l'Exposició Universal de París on va poder veure les obres de Courbet en directe.

-1856: té el taller prop de la plaça Reial on es troben pintors com Vayreda, Torrecassana, Urgell... i intel·lectuals com Ildefons Cerdà, Narcís Monturiol, Josep Letamendi...

-1858: neix el seu quart fill, Ricard.

-1859: és elegit acadèmic de Belles Arts.

-1860: neix la seva filla Ramona.

-1861: Incendi del teatre del Liceu i Josep Mirabent li encarrega de decorar tres dels plafons que decoren el sostre del Saló.

-1866: per raons polítiques renuncia al càrrec d'Acadèmic de Belles Arts.

-1867: creació amb Miquel Elias de l'associació "Elias y Mar-

tí" que tenia com a objectiu produir obres artístiques de pintura per a la venda.

-1872: amb el seu fill Camil van a pintar paisatges de les rodalies de Barcelona com ara Granollers, Tiana i Teià. A finals de l'any en Camil i la seva germana Carlota moren a causa d'una epidèmia de tifus.

-1878: es dissol la societat "Elias y Martí" i Miquel Elias es queda amb algunes obres per cobrir els deutes de l'empresa. Mor la seva dona Carlota Aguiló i se'n va a França amb les seves filles Anita i Ramona.

-1880: torna de París i es dedica a fer pintura d'encàrrec i presenta obres en petites exposicions de la Sala Parès de Barcelona.

-1888: es casa amb Francisca Chillida amb qui tindria tres fills: Ramon, Enric i Emília.

-1892: per motius de salut es retira una llarga temporada al camp on es dedica a pintar els paisatges de les rodalies de Vila-

major i Argentona.

-1894: mor a Barcelona el 21 de desembre.

BIBLIOGRAFIA

JUNOY, Josep Ma.: *Ramon Martí Alsina*: Publicación patrocinada por Amigos de los Museos. Ediciones Selectas de Barcelona. 1941. Biblioteca del Arte Hispánico. Pintores del siglo XIX. Catálogo de la Exposición de la Virreina.

FOLCH I TORRES, Joaquim: *El pintor Martí i Alsina. Els precedents artístics. L'home i l'artista-l'obra*. Publicació de la Junta Municipal d'Exposicions. Barcelona maig 1920.

FOLCH I TORRES, Joaquim: *En el sesenta aniversario de la muerte del pintor Martí Alsina*. Revista Destino, 18 de desembre de 1954.

FOLCH I TORRES, Joaquim. *El centenari de Martí Alsina*. Gasetta de les Arts. Gener 1927.

DIARI DE MATARÓ, agost 1942.

BENET, Rafel. *Una exposició de obres de R. Martí Alsina*. Revista Destino 18 de desembre de 1954.

JOIERIA - RELLOTGERIA

LLIMONA

Piles, corretges
i petites reparacions al moment

Pressupostos sense compromís

Regals aniversari

Carrer Gran, 51 - Tel. 93 797 16 23 - ARGENTONA

CANSALADERIA - XARCUTERIA - QUEVIURES

Can Valls

Tel.: 93 797 02 07 - Fax 93 797 01 70

Carrer Gran, 39 - Argentona

L'Equip
FERRETERIA
Tel. 93 797 02 68

Ja ens coneixeu!

Carrer les Parres, 10
darrera la plaça Nova

Una tradició de qualitat i servei

Joan Miró, 10
Tel. 93 796 17 40
MATARÓ

Joan XXIII, 6
Tel. 93 756 12 26
ARGENTONA

PEIX I MARISC

